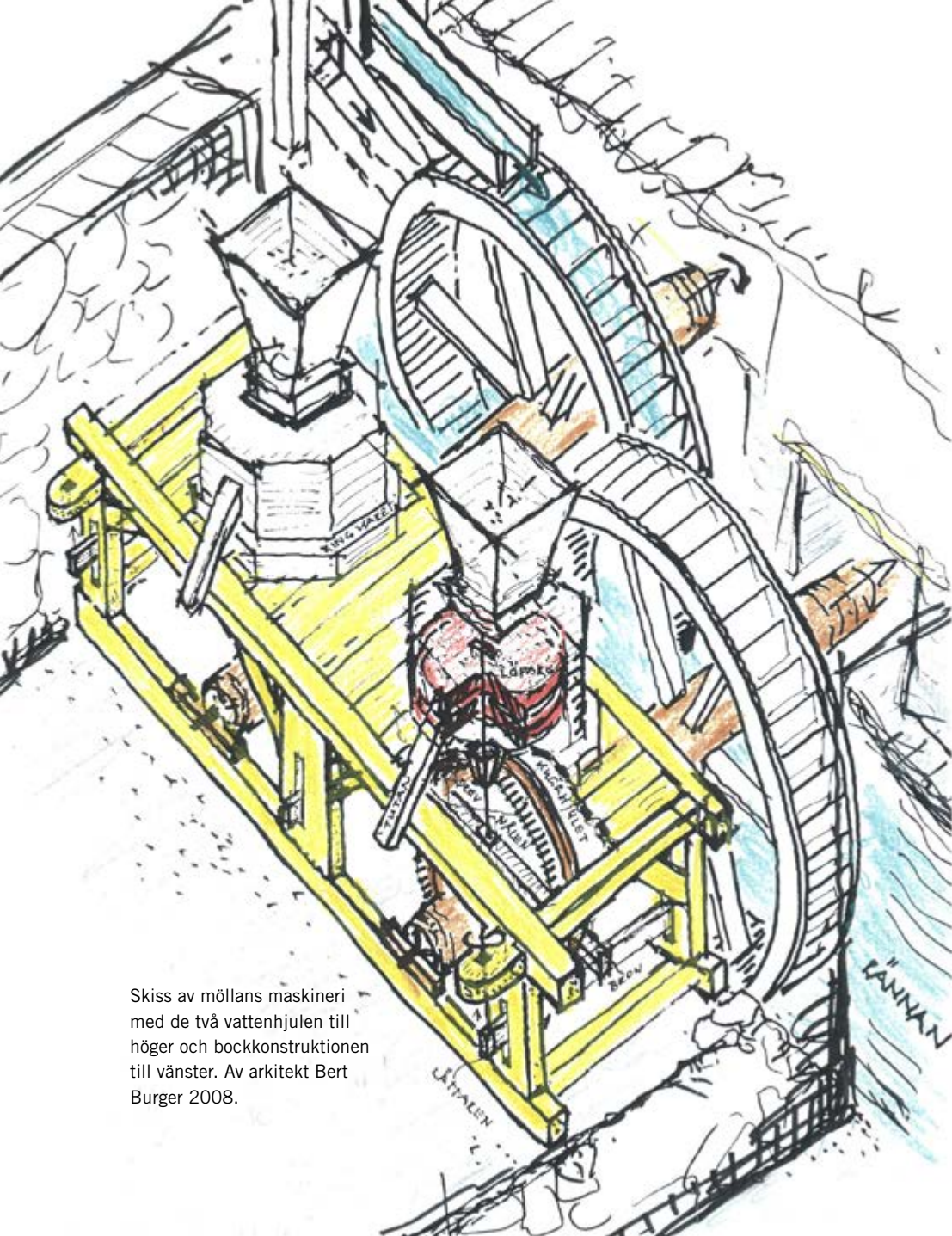

Krapperups gamla vattenmölla

Skiss av möllans maskineri med de två vattenhjulen till höger och bockkonstruktionen till vänster. Av arkitekt Bert Burger 2008.

På samma plats sedan 1629

Atminstone sedan 1629, troligen ännu längre, har det legat en vattenkvarn i byn Vattenmöllan. Byn som fått sitt namn efter kvarnen ligger på Kullahalvön i nordvästra Skåne. Den nuvarande möllan byggdes 1758 och fick två vattenhjul. Det var Krapperups ägare Petter Gotthard von Kochen som tog initiativ till bygget.

Förutom möllan har det här legat ett flertal olika byggnader, och gör så än i dag. Här har funnits en bostad för möllaren, stall, loge och undantagshus. Till möllan hörde nämligen även ett lantbruk.

Den nuvarande möllarbostaden, som är sammanbyggd med kvarnen, uppfördes på 1830-talet.

Kvarnen var i drift till 1897. Därefter blev den stående oanvänd, och kvarndammen lades igen. Maskineriet revs ut 1911, men delar av kvarnstolen fick stå kvar inne i byggnaden.

Vattenmöllekommittén bildades 2004 sedan fastigheten hade fått en ny ägare. Möllan var då i mycket dåligt skick och det fanns risk för att den västra muren skulle rasa. En av de första åtgärderna blev därför att söka pengar för att säkra denna del av byggnaden. När detta var klart gällde det att renovera resten av kvarnbyggnaden, och att sedan rekonstruera vattenhjulen och kvarnmaskineriet.

År 2010 ombildades kommittén till en ideell förening med namnet Föreningen Vattenmöllans Vänner.

Arbetena började 2005

Rekonstruktionen har gått ut på att återskapa vattenmöllan. Syftet är framför allt pedagogiskt. Föreningen vill visa besökare hur en vattenmølla på Kullahalvön var byggd och fungerade. Arbetena under 2005–2007 gick ut på att få tillbaka det gamla utseendet på byggnaden, men vi fick också mycket gjort inne i möllan.

En stor del av arbetet under 2008–2010 gällde att återställa och rekonstruera möllans bockkonstruktion. Arbetet gjordes i ek och tappades ihop. Vi lät också lägga om det västra takfallet. Dessutom restaurerades stensockeln i väster.

Under 2011–2015 åtgärdades skadade murpartier i det nordöstra hörnet; kvarnloftet lades om med fyra bindbjälkar samt en trappa; hjulgraven rensades. Året därpå reparerades möllans östra takfall. En loftport rekonstruerades på samma sida av möllan.

Under 2016–2017 renoverades grundmurarna invändigt. Vi lät lägga om loftgolvet och reparera bjälklaget. Avrinningen från kvarnen till bäcken förbättrades genom utgrävning av kvarnrännan. Vi fann då den stenlagda botten.

De arbeten som förestår innebär att kvarnaxlarna ska komma på plats, och att två kvarnhjul och två kronhjul ska byggas. Kraftöverföringen till kvarnen ska rekonstrueras; kvarnmaskineriet med kvarnstenarna ska monteras. Till det kommer, och inte minst viktigt, att anlägga en mindre kvarndamm som kan förse möllan med vatten när den några gånger per år ska mala mjöl.

Virket i kvarnstolen var i dåligt skick. Det måste skarvas i eller bytas helt. Foto Caroline Ranby 2009

Modell av vattenmöllan som den såg ut vid 1800-talets mitt.
Byggt och fotograferat av Henrik Ranby. Skala 1:50.

- 1** Vattnet kommer från kvarndammen och rinner in i möllan via två rännor i trä. Vattnet sätter fart på ett vattenhjul i taget. Kvarnstenen rör sig.
- 2** Vattnet rinner ut ur möllan via kvarnrännan som går ihop med bäcken en bit ned.
- 3** Intill vattenhjulen vilar golv och maskineri på en kraftig bockkonstruktion, den så kallade kvarnstolen.

- 4** Säden tas in via loftporten på kvarnens östra sida. Sädessäckarna töms i den här tratten och når kvarnstenarna.
- 5** När säden är mald lämnar mjölnaren ut det färdiga mjölet genom porten på möllans västra sida.
- 6** På den norra sidan är kvarnen sammanbyggd med möllarebostaden.

En förening med mycket stöd

Föreningen Vattenmöllans Vänner är en ideell förening med en kulturhistorisk inriktning. Målen är:

- att** initiera kulturhistorisk forskning som kan ligga till grund för att återuppbygga vattenmöllan,
- att** vårda och bevara vattenmöllan,
- att** presentera vattenmöllan och dess betydelse i det dåtida samhället för alla intresserade samt
- att** samla kunskap om vattenmöllor och att sprida denna kunskap på ett engagerande vis.

Höganäs kommun arbetar på föreningens uppdrag med en detaljplan för att ge vattenmöllan ett kulturskydd genom en q-märkning. Föreningen har ett nyttjanderättsavtal för vattenmöllan med fastighetsägaren; avtalet är inskrivet i fastighetsregistret.

oOo

Återuppbyggnaden av vattenmöllan har skett genom ideella insatser av föreningens medlemmar och ekonomiska bidrag från:

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Gyllenstiernska
Krapperupsstiftelsen

STIERNSTEDT KOCKENHUS
KULTURFÖRENING

SVERIGES KUNGAHUS
Stiftelsen Konung Gustaf VI
Adolfs fond för svensk kultur

Länsstyrelsen
Skåne

STIFTELSEN
GRIPEN

Föreningen
**Vattenmöllans
Vänner**

Hemsida vattenmollan.se

Mejl info@vattenmollan.se

Org 802456-9041 • Bg 693-6520

Medlemsavgift 200 kronor per år